

Viite

Napsauta tähän ja kirjoita viite.

Yleisten asioiden neuvosto 26.5.2026

Suomea edustaa kokouksessa eurooppaministeri Joakim Strand.

Neuvosto käy periaatekeskustelun **EU:n tulevasta monivuotisesta rahoituskehuksesta 2028–2034** keskittyen erityisesti sisämarkkinoita koskeviin näkökulmiin. Suomen kannat rahoituskehyskokonaisuuteen on muodostettu mm. E-kirjeessä E 73/2025 vp sekä U-kirjelmissä U 48/2025 vp ja U 53/2025 vp. Komission esittämät rahoituskehusehdotuksen yleiset painopisteet ovat kannatettavia ja yhdensuuntaisia Suomen EU-avaintavoitteiden kanssa. Suomi korostaa rahoituksen kohdentamista nykyistä vahvemmin keskeisimpiin poliittisiin prioriteetteihin kuten puolustuksen ja kilpailukyvyn vahvistamiseen. Suomi tukee kehyksen rakenteen yksinkertaistamista ja rahoitusohjelmien määrän vähentämistä yhdistämällä politiikkasektoreita ja ohjelmia laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Komission ehdottama kokonaisuus on liian korkea. Suomi pitää oikeana lähtökohtana komission ehdotusta kilpailukykyä tukevien ohjelmien yhdistämiseksi yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi. Suomi pitää myös tarkoituksenmukaisena, että kilpailukyvyn vahvistamiseksi voitaisiin tarjota monimuotoista tukea, kuten avustuksia ja lainoja sekä niin kutsuttua sekamuotoista rahoitusta hankkeiden eri vaiheissa. Suomi korostaa erityisesti rahoitustakausten merkitystä riittävän yksityisen rahoituksen vipuvaikutuksen aikaansaamiseksi. Suomi katsoo, että puolustus- ja kaksikäyttötarkoituksiin kohdennettavan rahoituksen merkitystä tulisi painottaa laajasti kilpailukykyrahoituksessa. Suomelle on ensisijaista, että tutkimus-, kehitys-, ja innovaatio-rahituksen säilyminen avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvana EU-rahoituksena turvataan.

Neuvosto aloittaa **kesäkuun Eurooppa-neuvoston** (18.–19.6.) valmistelut keskustelemalla Eurooppa-neuvoston selityksin varustetusta esityslistaehdotuksesta, jonka aiheita ovat muun muassa Ukraina, Lähi-itä, tuleva monivuotinen rahoituskehys, globaalit taloudelliset haasteet sekä Euroopan puolustus ja turvallisuus. Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa vahvaa, tehokasta ja yhtenäistä vastaamista Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaan. Suomi tukee EU:n pyrkimyksiä heikentää ja rajoittaa Venäjän kykyä jatkaa sotatoimiaan ja ylläpitää niitä tukevaa teollisuutta. Suomi jatkaa vahvaa tukeaan Ukrainan EU-lähentymiselle. Osana kansainvälistä yhteisöä Suomi jatkaa ponnisteluja vakauden lisäämiseksi Lähi-itään. Tämä on tarpeen myös laajempien kansainvälisten jännitteiden purkamiseksi. Suomi pitää tärkeänä, että EU kehittää taloudellisen turvallisuuden strategiaa suurvaltakilpailu, geopoliittinen vastakkainasettelu ja muuttunut toimintaympäristö huomioiden, EU:n kumppanuuksia vahvistaen. Suomi korostaa, että tavoitteisiin tulisi pyrkiä tasapainoisella lähestymistavalla, joka yhdistää toisaalta markkinaehtoisuuden ja markkinoiden avaamisen ja toisaalta riskienhallinnan ja suojautumisen tiiviimpään yhteistyöhön kolmasmaakumppaneiden kanssa. EU:n hajauttaessa riskejä ja vähentäessä haitallista riippuvuutta kolmansista maista tulisi huolehtia siitä, ettei luoda tarpeettomia esteitä kilpailulle, investoinneille ja kaupalle. Suomi pitää välttämättömänä Euroopan puolustuskyvyn nopeaa vahvistamista erityisesti Venäjän muodostamaan pitkäaikaiseen uhkaan vastaamiseksi. Arktisena maana Suomelle on tärkeää, että tulevassa turvallisuusstrategiassa tunnustettaisiin arktiseen turvallisuuteen liittyvät erityiskysymykset ja kiinnitettäisiin huomiota laajaan turvallisuuteen ml. rajaturvallisuuteen.

Neuvosto saa myös komission tilannekatsauksen **EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan suhteista**. Lisäksi neuvosto jatkaa **vuotuista oikeusvaltiovuoropuhelua** keskustelemalla oikeusvaltiotilanteesta Italiassa, Kroatiassa, Latviassa ja Ranskassa.

Asialista:

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo

b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Lainsäädäntökäsittelyt

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Monivuotinen rahoituskehys (MRK) 2028–2034
Periaatekeskustelu

s. 3

Muut asiat

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Eurooppa-neuvoston 18. ja 19. kesäkuuta 2026 pidettävän kokouksen valmistelu: selityksin varustettu esityslistaehdotus
Keskustelu

s. 9

EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan suhteet
Tilannekatsaus

s. 13

Vuotuinen oikeusvaltiovuoropuhelu: maakohtainen keskustelu
Keskustelu

s. 18

Muut asiat

p.m.: Tulevaisuusministerien aamiainen

Valtioneuvoston kanslia

Perusmuistio

EU/852/2025-VNK-22

Kaunisvaara Johanna

19.5.2026

Yleisten asioiden neuvosto 26.5.2026; Monivuotinen rahoituskehys (MFF) 2028–2034

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 26.5.2026

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Yleisten asioiden neuvosto käy 26.5.2026 kokouksessaan periaatekeskustelun tulevasta monivuotisesta rahoituskehuksesta keskittyen erityisesti sisämarkkinoita koskeviin näkökulmiin. Samasta teemasta on keskusteltu aiemmin toukokuussa AHWP MFF -työryhmässä.

Puheenjohtajavaltio Kyproksen tavoitteena on valmistella indikatiivisia numeroita sisältävä neuvottelulaatikkoluonnos kesäkuun Eurooppa-neuvostoon.

Suomen kanta

Suomen kannat rahoituskehyskokonaisuuteen on muodostettu mm. E-kirjeessä E 73/2025 vp sekä U-kirjelmissä U 48/2025 vp ja U 53/2025 vp. Yleisten asioiden neuvostossa 26.5. käytyä keskustelun osalta keskeisimpiä kantoja ovat mm. seuraavat:

Komission esittämät rahoituskehys ehdotuksen yleiset painopisteet ovat kannatettavia ja yhdensuuntaisia Suomen EU-avaintavoitteiden kanssa. Suomi korostaa rahoituksen kohdentamista nykyistä vahvemmin keskeisimpiin poliittisiin prioriteetteihin kuten puolustuksen ja kilpailukyvyn vahvistamiseen. (E 73/2025 vp)

Suomi tukee kehyksen rakenteen yksinkertaistamista ja rahoitusohjelmien määrän vähentämistä yhdistämällä politiikkasektoreita ja ohjelmia laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Suomi

korostaa, että yksinkertaistamisen tulee ulottua myös toimeenpanoon hallinnollista taakkaa välttämällä. (E 73/2025 vp)

Suomi korostaa, että muuttuvassa toimintaympäristössä rahoituskehityksen joustavuutta tulisi lisätä, jotta kehyskauden aikana kyettäisiin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti vastaamaan mahdollisiin kriiseihin ja muihin ennakoimattomiin tarpeisiin, mukaan lukien mahdollisten uusien painopisteiden rahoittaminen. (E 73/2025 vp)

Suomi pitää myönteisenä komission esittämää joustavuuden lisäämistä rahoituskehityksen sisällä. Niin ikään rahoituskehityksen ulkopuolisten erityisrahoitusvälineiden määrän vähentäminen ja käytön yksinkertaistaminen olisi Suomen tavoitteiden mukaista. (E 73/2025 vp)

Suomi kuitenkin korostaa, että em. toimet tulisi toteuttaa siten, että löydetään riittävä tasapaino yhtäältä joustavuuden ja toisaalta ennakoitavuuden ja kurinalaisen budjetoinnin periaatteen välillä. (E 73/2025 vp)

Komission ehdottama kokonaistaso on liian korkea. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi katsoo, että EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämällä Suomen nettomaksu-osuuden kasvua. Suomi pitää tärkeänä, että tulevaa rahoituskehystä tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena. (E 73/2025 vp)

Suomi pitää välttämättömänä EU-rahoituksen painopisteiden priorisointia ja korostaa Suomen tavoitteiden arviointia kokonaisvaltaisesti ja strategisesti. On välttämätöntä löytää taso, joka ei kasvattaisi maksutaakkaamme kohtuuttomasti, mutta mahdollistaisi keskeiset painotukset, kuten puolustuksen ja kilpailukykyyn vahvistamisen, ja turvaisi merkittävimpiä saantojamme, kuten maatalouden rahoituksen. (E 73/2025 vp)

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää Suomen ainutlaatuihin asemaan itäisenä ulkorajavaltiona ja samalla EU-budjetin nettomaksajana. (E 73/2025 vp)

Suomelle on keskeistä, että tulevaan rahoituskehitykseen ja siihen kytkeytyvään muuhunkin EU-rahoitukseen sovelletaan mahdollisimman vahvaa ja vähintäänkin nykyistä vastaavaa ehdollisuutta, kuten oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen kytkeytyvä ehdollisuus. (E 73/2025 vp)

Valtioneuvosto toteaa, että kumppanuusrahastoasetuksen ja siihen liittyvien sektorikohtaisten asetusehdotusten tulisi muodostaa mahdollisimman johdonmukainen ja hallinnollisesti selkeä kokonaisuus. (U 53/2025 vp)

Valtioneuvoston tavoitteena on, että jäsenvaltiolla on vahva rooli määriteltäessä suunnitelmansa kansallisia ja alueellisia painopisteitä sekä niihin liittyviä uudistuksia ja investointeja. (U 53/2025 vp)

Valtioneuvosto korostaa joustavuutta kumppanuussuunnitelman laadinnassa synergioiden sekä kansallisten ja alueellisten ja paikallisten erityispiirteiden ja haasteiden huomioimiseksi. (U 53/2025 vp)

Suomi pitää oikeana lähtökohdana komission ehdotusta kilpailukykyä tukevien ohjelmien yhdistämiseksi yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi. Suomi pitää myös tarkoituksenmukaisena, että kilpailukykyyn vahvistamiseksi voitaisiin tarjota monimuotoista tukea, kuten avustuksia ja lainoja sekä niin kutsuttua sekamuotoista rahoitusta hankkeiden eri vaiheissa. (E 73/2025 vp)

Suomi korostaa erityisesti rahoitustakausten merkitystä riittävän yksityisen rahoituksen vipuvaikutuksen aikaansaamiseksi. (E 73/2025 vp)

Suomi katsoo, että puolustus- ja kaksikäyttötarkoituksiin kohdennettavan rahoituksen merkitystä tulisi painottaa laajasti kilpailukykyrahoituksessa. (E 73/2025 vp)

Suomi tukee komission tavoitetta yksinkertaistaa menettelyjä etenkin pk-yritysten rahoituksen saatavuuden näkökulmasta. (E 73/2025 vp)

Suomelle on ensisijaista, että tutkimus-, kehitys-, ja innovaatorahoituksen säilyminen avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvana EU-rahoituksena turvataan. Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ohella avoimen kilpailun ja hankkeiden korkean laadun tulisi olla lähtökohtana myös kilpailukykyrahaston rahoitukselle. (E 73/2025 vp)

Valtioneuvosto pitää ehdotettua yhden kilpailukykyrahaston mallia perusteltuna ja pitää tärkeänä, että yhdistetyistä ohjelmista säilyisi niiden globaalia kilpailukykyä edistävät elementit myös tulevassa kilpailukykyrahastokokonaisuudessa. Erityisesti kilpailukykyrahaston ja Horisontti Eurooppa -ohjelman tulisi muodostaa mahdollisimman vaikuttava, selkeä ja toimiva kokonaisuus. (U 74/2025 vp)

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan komission ehdottamat neljä politiikkaikkunaa ovat rajauksiltaan ja sisällöltään oikeansuuntaisia. Valtioneuvosto katsoo, että kilpailukykyrahaston kaksikäyttöpainotus on perusteltua koko rahastossa. (U 74/2025 vp)

Valtioneuvosto korostaa, että kilpailukykyrahastossa ja sen toimeenpanossa keskeistä on yksityisen rahoituksen mobilisointi sekä yritysten ja tutkimustoimijoiden yhteistyön hyödyntäminen. Täten vahvistettaisiin strategisia investointeja sekä edistettäisiin globaalisti kilpailukykyisimpien ja innovatiivisimpien yritysten kasvua. Valtioneuvosto painottaa pk-yritysten pääsyn edistämistä toimitusketjuihin ja yritysten tasapuolisten toiminta- ja kilpailumahdollisuuksien varmistamista. (U 74/2025 vp)

Valtioneuvosto pitää valtioneuvoston sääntöjen kunnioittamista ja kansallisia osarahoitusvaatimuksia tärkeinä elementteinä, kun tarkastellaan kansallisen ja EU:n kilpailukykyrahoituksen kokonaisuutta. On tärkeää, etteivät rahoituksen kohdentuminen ja sen kriteerit johtaisi haitallisiin heijastusvaikutuksiin EU:n valtioneuvoston politiikassa eikä sisämarkkinoiden toiminnassa. (U 74/2025 vp)

Valtioneuvosto korostaa, että hiilineutraalin teollisuuden toteutumisen vaatima uudistuminen ja tulevaisuuden kilpailukyky edellyttävät investointeja uuteen teknologiaan, teknologian kehittämiseen ja valmistukseen sekä monipuolisiin, sektorirajat ylittäviin liiketoimintajoinnoin ja innovaatioekosysteemeihin. Ratkaisuja tulisi hakea tavoilla, jotka uudistavat teollisuutta ja vähiten vääristävät sisämarkkinoiden toimintaa ja kilpailua. (U 74/2025 vp)

Valtioneuvosto painottaa, että politiikkaikkunan toimien tulisi edistää digitaaliteknologioiden ja datatalouden kautta tapahtuvaa elinkeinorakenteen ja talouden uudistamista unionin globaalin kilpailukykyyn ja kasvun edistämiseksi. Valtioneuvosto katsoo, että kilpailukykyyn vahvistamiseksi tarvitaan toimia eri toimialojen uudistamiseen. Valtioneuvosto tunnustaa, että datatalouden edistäminen on keskeistä tuottavuusvaikutuksien kasvattamiseksi. (U 74/2025 vp)

Valtioneuvosto korostaa, että EU:n digitaalinen johtajuus, teollisuuden uudistuminen ja teknologisen omavaraisuuden vahvistaminen edellyttävät investointeja erityisesti murros-teknologioihin, kuten tekoälyratkaisut, suurteho- ja kvanttilaskenta, siruteknologia, 6G sekä terveys- ja hyvinvointiteknologiat. (U 74/2025 vp)

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisen myönteisesti Verkkojen Eurooppa -ohjelmaehdotukseen. Valtioneuvosto katsoo, että ohjelma tukee EU:n prioriteetteja ja sillä on olennainen merkitys kansallista budjettirahoitusta täydentävänä EU-tason rahoitusvälineenä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että rahoitus kohdentuisi kilpailuun perustuen vaikuttavimmille hankkeille. (U 52/2025 vp)

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että komission ehdotuksen mukaisesti sisämarkkinoiden ja tulliyhteistyön kehittäminen on keskeisenä tavoitteena EU:n seuraavalla ohjelmakaudella 2028–2034. (U 66/2025 vp)

Valtioneuvosto katsoo, että komission ehdotus sisältää useita Suomen näkemysten mukaisia tavoitteita. Näitä ovat muun muassa sisämarkkinalainsäädännön toimeenpanon tehostaminen, digitaalisen talouden kilpailullisen toimintaympäristön vahvistaminen, EU:n kasvun ja kilpailukyvyn parantaminen, tulliliiton suorituskyvyn vahvistaminen, verotusyhteistyön vahvistaminen, unionin taloudellisten etujen tehokas suojaaminen sekä unionin toiminnan kannalta tarpeellisten tilastojen tuottaminen. (U 66/2025 vp)

Valtioneuvoston tavoitteena on, että EU:n ulkoisen toiminnan rahoituksella edistetään turvallisuutta, hyvinvointia ja taloudellisia etuja. Oleellista on tavoitella ulkoisten ja sisäisten politiikkojen synergioita. Valtioneuvosto kiinnittää erityistä huomiota EU:n ja kolmansien maiden välisiin kumppanuuksiin, joiden avulla vahvistetaan unionia globaalina toimijana ja vastataan kiristyvään kansainväliseen kilpailuun. (U 71/2025 vp)

Valtioneuvosto tukee komission tavoitetta, että Globaali Eurooppa -välineellä vastattaisiin geopoliittiseen ja geotaloudelliseen kilpailuun sekä vahvistettaisiin unionin globaalia toimintakykyä ja vaikutusvaltaa. Valtioneuvosto pitää keskeisenä, että EU:n ulkoisen toiminnan rahoitus vahvistaa unionin keskeisimpien ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden toimeenpanoa. Valtioneuvosto kiinnittää erityistä huomiota siihen, että rahoitusvälineet ja unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikan muut välineet, resurssit ja toimintatavat muodostavat tehokkaan ja yhtenäisen kokonaisuuden. (U 71/2025 vp)

Valtioneuvosto tukee komission näkemystä, että Globaali Eurooppa -välineen tulisi tukea unionin kilpailukykyä edistämällä toimitusketjujen monipuolistamista ja kestävyyttä. Valtioneuvoston keskeinen tavoite on, että EU:n tulevilla ulkoisen toiminnan rahoituksella vähennettäisiin EU:n kriittisiä riippuvuuksia. (U 71/2025 vp)

Pääasiallinen sisältö

Yleistä komission rahoituskehys ehdotuskokonaisuudesta

Komission 16.7.2025 antama ehdotus EU:n tulevaksi monivuotiseksi rahoituskehykseksi 2028–2034 perustuu unionin poliittisiin painopistealueisiin eli kilpailukykyyn, turvallisuuteen, vähähiilistämiseen, kestävään kehitykseen, ja taloudelliseen, sosiaaliseen ja alueelliseen yhteenkuuluvuuteen.

Komissio tavoittelee ehdotuksellaan myös aiempaa yksinkertaisempaa, läpinäkyvämpää ja johdonmukaisempaa talousarviota. Lisäksi tavoitellaan selvästi nykyistä joustavampaa kehystä, jonka avulla pystyttäisiin paremmin vastaamaan unionin muuttuviin tarpeisiin. Komission mukaan uusi kehys myös vahvistaa Euroopan sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja arvoihin, ja ehdotukset linkittyvätkin vahvasti oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen.

Komission ehdotuksia on kuvattu tarkemmin E-kirjeessä E 73/2025 vp sekä sektorikohtaisissa asetusehdotuksista laadituissa U-kirjelmissä.

Kokouksen keskusteluasiakirja

Puheenjohtajavaltio Kypros kuvaa yleisten asioiden neuvoston periaatekeskustelua varten toimittamassaan keskusteluasiakirjassa rahoituskehyskokonaisuuden eri elementtejä, joilla vastataan sisämarkkinoiden kehittämiseen.

Asiakirjassa viitataan Nikosiassa huhtikuussa 2026 allekirjoitettuun Euroopan parlamentin, neuvoston ja Euroopan komission One Europe, One Market -yhteisjulistukseen sekä maaliskuun 2026 Eurooppa-neuvoston asettamiin tavoitteisiin, joiden tarkoituksena on mm. kehittää sisämarkkinoita ja vähähiilistämistä sekä edistää digitaalista ja tekoälyyn liittyvää siirtymää. Keskusteluasiakirjan mukaan tulevalla rahoituskehyksellä voidaan tukea uudistuksia, vivuttaa julkisia ja yksityisiä investointeja, lisätä alueiden välistä integraatiota ja vahvistaa unionin kykyä kilpailla globaalisti. Asiakirjan mukaan MFF-ehdotukset sisältävät useita elementtejä, joilla sisämarkkinoiden kehittämistä voidaan tukea: esimerkiksi NRP-suunnitelmilla voidaan kannustaa investointeihin ja reformeihin, kilpailukykyrahoitusta voidaan tukea strategisia teknologioita ja Globaali Eurooppa -ohjelmalla voidaan kehittää ulkoisia kumppanuuksia. Lisäksi yksinkertaisemmalla, kohdennetummalla ja joustavammalla rahoituskehyksellä on mahdollista parantaa sisämarkkinoihin liittyvien toimien tehokkuutta.

Yleisten asioiden neuvoston kokouksessa on keskusteluasiakirjan mukaan tarkoitus keskustella siitä, miten rahoituskehystä voidaan hyödyntää investointien ja uudistusten kautta sisämarkkinoiden esteiden poistamiseksi sekä miten eri päätöksentekoprosessein voidaan tehokkaasti vastata taloudellisiin trendeihin ja haasteisiin sisämarkkinoilla.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Monivuotinen rahoituskehysasetus: SEUT artikla 312, Euratom-sopimus artikla 106a. Neuvosto antaa erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen asetuksen, jossa vahvistetaan monivuotinen rahoituskehys. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti saatuaan Euroopan parlamentin jäsentensä enemmistöllä antaman hyväksynnän.

Päätös omista varoista: SEUT artikla 311, kolmas kohta, Euratom-sopimus artikla 106a. Neuvosto vahvistaa päätöksen erityistä lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja Euroopan parlamenttia kuultuaan yksimielisesti.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Monivuotista rahoituskehystä koskevaan asetukseen ja omia varoja koskevaan päätökseen sovelletaan erityistä lainsäätämisyjärjestystä, jossa neuvosto on ainoa lainsäätäjä. Kun neuvosto on päässyt yksimielisyyteen monivuotisesta rahoituskehyksestä, tarvitaan asialle vielä Euroopan parlamentin hyväksyntä. Parlamentti voi joko hyväksyä tai hylätä ehdotuksen, mutta ei voi esittää siihen tarkistuksia.

Parlamentin yhteisesittelijöinä toimivat tällä hetkellä monivuotisen rahoituskehysten osalta Siegfried Mureşan (EPP, Romania) ja Carla Tavares (S&D, Portugali) ja omien varojen osalta Sandra Gómez López (S&D, Espanja) ja Danuše Nerudová (EPP, Tšekki).

Euroopan parlamentti linjasi prioriteettejaan tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen 7.5.2025 hyväksymässään päätöslauselmassa (P10_TA(2025)0090). Komissio esitteli ehdotuksensa parlamentin budjettivaliokunnalle 16.7.2025.

Euroopan parlamentti hyväksyi 28.4.2026 väliaikaisen mietintönsä ehdotuksesta monivuotiseksi rahoituskehykseksi 2028–2034 (P10_TA(2026)0111).

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 22.5.2026

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 22.5.2026

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Rahoituskehykseen liittyvien säädösehdotusten suhdetta kansalliseen lainsäädäntöön ja Ahvenanmaahan arvioidaan erikseen niistä annetuissa U-kirjelmissä. E-selvityksen (E 73/2025 vp) valmistelun yhteydessä Ahvenanmaan maakunnan hallitus toi esiin, että perustuslaillisiin erityispiirteisiin, joiden kunnioittamista niin komissio kuin Suomi rahoituskehysten yhteydessä korostavat, kuuluvat myös itsehallintoalueet, kuten Suomen itsehallintoalue Ahvenanmaa, jonka toimivaltuuksia on kunnioitettava

Taloudelliset vaikutukset

Komission ehdottama rahoituskehysten taso ja omien varojen järjestelmän muutokset huomioiden, Suomen EU-maksujen arvioidaan kasvavan nykykauteen nähden noin 4 365 miljoonalla eurolla, eli vuositasolla noin 620 miljoonaa euroa. Käyvin hinnoin muutos nykykauteen olisi noin 7 435 miljoonaa euroa, jolloin kansallisesta talousarviosta maksettavat vuosittaiset EU-maksut olisivat keskimäärin noin 1 060 miljoonaa euroa nykykautta suuremmat.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Komission tiedonanto "A dynamic EU Budget for the priorities of the future - The Multi-annual Financial Framework 2028-2034", COM(2025) 570 final/2.

General Affairs Council, Brussels, 26 May 2026: Single Market in the next MFF 2028-2034.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VNK/VNEUS EU-erityisasiantuntija Johanna Kaunisvaara

VAHVA-tunnus

EU/852/2025

Napsauta tähän ja kirjoita kukin tunnus omalle rivilleen

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viitteet

Valtioneuvoston kanslia

Muistio

EU/17/2026-VNK-29

Landes Sonja

18.5.2026

Eurooppa-neuvosto (18.–19.6.); selityksin varustettu asialista

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 26.5.2026

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Yleisten asioiden neuvosto valmistelee kesäkuun Eurooppa-neuvostoa (18.–19.6.) ja käy keskustelun Eurooppa-neuvoston selityksin varustetusta asialistasta.

Suomen kanta

Suomi ottaa asialistan tiedoksi.

Ukraina

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa vahvaa, tehokasta ja yhtenäistä vastaamista Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaan. Suomi tukee EU:n pyrkimyksiä heikentää ja rajoittaa Venäjän kykyä jatkaa sotatoimiaan ja ylläpitää niitä tukevaa teollisuutta. (EUN 6/2026)

Suomi jatkaa vahvaa tukeaan Ukrainan EU-lähentymiselle. Suomi yhtyy komission arviointiin siitä, että Ukrainan kaikki neuvotteluklusterit voidaan avata vuoden 2025 loppuun mennessä. (E 98/2025 vp)

Lähi-itä

Osana kansainvälistä yhteisöä Suomi jatkaa ponnisteluja vakauden lisäämiseksi Lähi-itään. Tämä on tarpeen myös laajempien kansainvälisten jännitteiden purkamiseksi. (VNS 3/2024 vp)

Tuleva monivuotinen rahoituskehys

Suomen kantoja rahoituskehyskokonaisuuteen on muodostettu mm. E-kirjeessä E 73/2025 vp sekä U-kirjelmässä U 48/2025 vp.

Komission esittämät rahoituskehusehdotuksen yleiset painopisteet ovat kannatettavia ja yhdensuuntaisia Suomen EU-avaintavoitteiden kanssa. Suomi korostaa rahoituksen kohdentamista nykyistä vahvemmin keskeisimpiin poliittisiin prioriteetteihin kuten puolustuksen ja kilpailukyvyn vahvistamiseen.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää Suomen ainutlaatuiseen asemaan itäisenä ulkorajavaltiona ja samalla EU-budjetin nettomaksajana.

Komission ehdottama kokonaistaso on liian korkea. Suomi vastustaa esitettyjä, yhteisvelkaan perustuvia uusia lainarahoitteisia investointivälineitä, eli kriisivälinettä ja Catalyst Europe -välinettä.

Globaalit taloudelliset haasteet

EU:n kilpailukyvyn vahvistaminen on edellytys EU:n globaalien toimijuuden kehittämiseksi. (E 2/2026 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että EU kehittää taloudellisen turvallisuuden strategiaa suurvaltakilpailu, geopoliittinen vastakkainasettelu ja muuttunut toimintaympäristö huomioiden, EU:n kumppanuuksia vahvistaen. Tavoitteena tulee olla globaalisti vahva ja toimintakykyinen EU. (E 13/2023 vp)

Suomi korostaa, että tavoitteisiin tulisi pyrkiä tasapainoisella lähestymistavalla, joka yhdistää toisaalta markkinaehtoisuuden ja markkinoiden avaamisen ja toisaalta riskienhallinnan ja suojautumisen tiiviimpään yhteistyöhön kolmasmaakumppaneiden kanssa. EU:n hajauttaessa riskejä ja vähentäessä haitallista riippuvuutta kolmansista maista tulisi huolehtia siitä, ettei luoda tarpeettomia esteitä kilpailulle, investoinneille ja kaupalle. (E 2/2026 vp)

Euroopan puolustus ja turvallisuus

Suomi pitää välttämättömänä Euroopan puolustuskyvyn nopeaa vahvistamista erityisesti Venäjän muodostamaan pitkäaikaiseen uhkaan vastaamiseksi. (E 21/2025 vp)

Eurooppalaisen puolustuksen vahvistamisessa on keskeistä, että tukea suunnataan nimellisesti itäisen etulinjan maille. (E 21/2025 vp)

Arktisena maana Suomelle on tärkeää, että tulevassa turvallisuusstrategiassa tunnustettaisiin arktiseen turvallisuuteen liittyvät erityiskysymykset ja kiinnitettäisiin huomiota laajaan turvallisuuteen ml. rajaturvallisuuteen. (E 12/2026 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että tulevassa EU:n turvallisuusstrategiassa olisi kokonaisvaltainen lähestymistapa, jossa huomioidaan EU:n strateginen kilpailukyky, ml. haitallisista riippuvuuksista irrottautuminen, kattavien kauppa- ja teknologiakumppanuuksien syventäminen, taloudellisen turvallisuuden vahvistaminen ja kriittisten raaka-aineiden saatavuus. (E 12/2026 vp)

Laittomat huumausaineet

Huumerikollisuus ja erilaiset huumeiden käyttötrendit ovat rajat ylittäviä ilmiöitä. Suomi pitää tärkeänä, että EU:n huume politiikan avulla näihin rajat ylittäviin ilmiöihin haetaan

yhteisiä ratkaisuja. Yhteisillä EU-tason toimilla jäsenmaat voivat myös vaikuttaa paremmin kansainvälisen huume politiikan kehitykseen. (E7/2026 vp)

Muuttoliike

Suomi korostaa EU:n muuttoliikekysymyksissä kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa toimia edistetään niin EU:n sisällä kuin suhteissa kolmansiin maihin.

Suomi edistää määrätietoisesti ratkaisuja, joilla estetäisiin ulkoisten toimijoiden mahdollisuuksia käyttää muuttoliikettä unioniin kohdistuvan vaikuttamisen välineenä. (E 58/2023 vp)

Pääasiallinen sisältö

Eurooppa-neuvoston alustavalla asialistalla ovat Ukraina, Lähi-itä, tuleva monivuotinen rahoituskehys, globaalit taloushaasteet, Euroopan puolustus ja turvallisuus, muuttoliike, laittomat huumeaineet sekä eurooppalainen ohjausjakso.

Ukrainan osalta Eurooppa-neuvoston on tarkoitus käsitellä Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaa vastaan sen kaikissa ulottuvuuksissa, mukaan lukien rauhanponnistelut, sekä unionin jatkuvaa tukea Ukrainalle ja sen kansalle.

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus käsitellä Lähi-idän tilannetta.

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus keskustella tulevasta monivuotisesta rahoituskehyksestä.

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus tarkastella käynnissä olevia toimia EU:n kilpailukyvyyn ja strategisen autonomian edistämiseksi haastavassa geotaloustilanteessa.

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus keskustella globaalista makrotalouden epätasapainosta.

Eurooppa-neuvosto on tarkoitus jatkaa keskusteluja Euroopan puolustusvalmiudesta tarkastelemalla aiempien päätelmiensä täytäntöönpanon edistymistä ja antamalla tarvittaessa ohjeita.

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus tarkastella muuttoliikettä koskevien päätelmien täytäntöönpanon edistymistä.

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus käsitellä laittomien huumeaineiden käyttöön ja kauppaan liittyviä haasteita ja ohjata tarvittaessa EU:n kattavan huumeaineestrategian täytäntöönpanoa.

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus keskustella maakohtaisista suosituksista mahdollistaen vuoden 2026 eurooppalaisen ohjausjakson päättämisen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 22.5.2026

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 22.5.2026

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Sonja Landes / VNK
p. 0295 161 104

VAHVA-tunnus

EU/17/2026

Liitteet

Viite

Ulkoministeriö

Perusmuistio

EU/129/2026-UM-1

Mäkinen Mari

18.5.2026

Yleisten asioiden neuvosto 26.5.2026; Euroopan unionin ja Yhdistyneen kuningaskunnan suhteet

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 26.5.2026

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan (UK) suhteista vastaava komissaari Maroš Šefčovič antaa yleisten asioiden neuvostolle (YAN) tilannekatsauksen EU-UK-suhteista. Vastaavia tilannekatsauksia annetaan yleensä kerran kunkin puheenjohtajakauden aikana. Edellinen vastaava keskustelu käytiin 17.11.2025. Päätöksiä ei tehdä.

Yleisten asioiden neuvoston ohella EU-UK-suhteen kehittymistä arvioidaan ja edistetään EU-UK-huippukokouksissa, joista ensimmäinen järjestettiin Lontoossa 19.5.2025, ja seuraava on tarkoitus järjestää Brysselissä kesäkuussa 2026. Vuoden 2025 huippukokouksessa sovitun toimeenpanossa etenemisestä ja varsinkin sopimusneuvottelujen edistymisestä odotetaan tuotoksia tulevaan huippukokoukseen. EU:n ja UK:n väliset neuvottelut ovat kuitenkin vielä kesken. UK:n EU-lähentymisen edistymiseen ja EU-UK-huippukokouksen valmisteluun saattaa vaikuttaa myös UK:n turbulenti sisäpoliittinen tilanne etenkin 7.5.2026 paikallis- ja aluevaalien jälkeen. Huippukokousta valmistellaan Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja António Costan kabinetin johdolla.

Suomen kanta

Seuraavat Suomen peruskannat on linjattu toukokuussa 2025 annetussa selvityksessä E 37/2025 vp:

Suomi edistää EU:n ja UK:n välistä vahvaa ja laaja-alaista kumppanuutta. On tärkeää pyrkiä kokonaisvaltaisesti positiiviseen ja vakaaseen EU-UK-suhteeseen. Tavoitteena on rakentaa strateginen kumppanuus unionin ja UK:n välille.

EU:n ja UK:n välisten olemassa olevien sopimusten sekä Windsorin puitteiston asianmukainen täytäntöönpano ja soveltaminen on edelleen keskeinen edellytys UK-suhteen kehittämiseksi ja syventämiseksi kaikilla yhteistyöaloilla.

Eurooppa-neuvoston 29.4.2017 hyväksymät suuntaviivat toimivat edelleen kaiken EU-UK-yhteistyön peruslähtökohtana. Oikeuksien ja velvollisuuksien tasapaino, tasapuoliset toimintaedellytykset, sisämarkkinoiden yhtenäisyys ja EU:n päätöksenteon itsenäisyys ovat jatkossakin olennaisia perusedellytyksiä EU:n ja UK:n välistä suhdetta kehitettäessä. Sisämarkkinoiden neljä vapautta ovat jakamattomia, eikä niistä voi valita mieleisiään osia.

Erityisen tärkeää on, että UK:n oikeudet ja velvollisuudet pysyvät jatkossakin tasapainossa sekä suhteessa EU:n jäsenvaltioihin että muihin kolmansiiin maihin. Unionin jäsenyyden on oltava aina kannattavampi ratkaisu kuin ulkopuolelle jääminen.

Suomi korostaa EU:n yhtenäisyyden merkitystä. EU:n on tärkeä edistää yhteisesti sovitut prioriteettikysymyksiä ja unionin etujen mukaista yhteistyötä UK:n kanssa.

Suomi tukee EU:n ja UK:n välisen yhteistyön tiivistämistä monenkeskisen yhteistyön ja YK:n peruskirjan mukaisen sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän tukemiseksi, mukaan lukien kauppajärjestelmän toiminnan turvaaminen esimerkiksi Maailman kauppajärjestön puitteissa. Kauppa- ja yhteistyösopimuksen (TCA) tarjoamat mahdollisuudet taloussuhteiden kehittämiseen tulee hyödyntää täysimääräisesti.

Suomi tukee yhteistyön kehittämistä niin sanottuna pakettiratkaisuna, joka sovittaa yhteen eri jäsenvaltioiden tärkeimmät intressit. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikilla yhteistyöaloilla olisi edettävä täysin samaan tahtiin.

Suomi suhtautuu erityisen myönteisesti ja avoimesti ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisen yhteistyön vahvistamiseen UK:n kanssa. Suomi on avoin tutkimaan neuvottelujen aloittamista ja sitovien sopimusten tekemistä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) alalla UK:n kanssa yhdessä tärkeiksi katsottavilla aihealueilla, kuten kriisinhallinta ja puolustusteollisuus.

Pääasiallinen sisältö

UK erosi Euroopan unionista 31.1.2020. UK:n ja EU:n välinen suhde pohjautuu 1) helmikuussa 2020 voimaan tulleeseen UK:n erosopimukseen, jolla puretaan UK:n jäsenyyden velvoitteet ja sovitaan Pohjois-Irlannin rajan järjestämisestä, sekä 2) kauppa- ja yhteistyösopimukseen (TCA), joka käsittelee EU:n ja UK:n nykysuhdetta. Irlantia ja Pohjois-Irlantia koskeva pöytäkirja (Northern Ireland Protocol, NIP) on erosopimuksen erottamaton osa.

Maaliskuussa 2023 EU ja UK hyväksyivät pitkien neuvotteluiden tuloksena nk. Windsorin puitteiston (Windsor Framework), joka mahdollisti konkreettiset askeleet EU-UK-yhteistyön kehittämiseksi. TCA:n alaiset dialogit kyberturvallisuudesta ja terrorismin torjunnasta käynnistyivät joulukuussa 2023. Myös UK:n assosioituminen EU:n Horisontti Eurooppa ja Kopernikus -tutkimusohjelmiin 1.1.2024 alkaen oli tervetullut askel ja Suomen tutkimuslaitosten ja yliopistojen kannalta merkityksellistä.

Työväenpuolueen nousu hallitusvaltaan kesällä 2024 loi myönteisemmän ilmapiirin EU-UK-suhteen kehittämiseksi. Hallituksen viestit EU-suhteiden "resetistä" (EU: "renewed agenda") ovat viime kuukausina olleet kunnianhimoisempia, lähentymisestä puhutaan avoimemmin ja yleinen mielipide EU-lähentymisestä ja jopa uudelleen liittymisestä on aiempaa myönteisempi. 1.4.2026 puheessaan UK:n pääministeri Keir Starmer sanoi

läheisemmät EU-suhteet entistä selvemmin geopolitiiseen välttämättömyyteen ja Brexitin vahinkojen korjaamiseen. Hallitus on indikoinut tavoittelevansa pragmaattista "resetiä": tiiviimpää talous- ja turvallisuusyhteistyötä, käytännön esteiden purkamista, ja yhteistyön syventämistä esim. maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden kaupassa, sähkömarkkinoissa ja päästökaupassa. Samalla reunaehdot on toistettu näkyvästi: Läheisemmät EU-suhteet eivät tarkoita täyttä paluuta sisämarkkinoille, tulliliittoon tai vapaaseen liikkuvuuteen, vaan yhteistyötä Brexitin jälkeisten rajojen sisällä. Esimerkiksi EU:n ja UK:n välisen kaupan helpottaminen ilman, että UK joustaa reunaehdoistaan, on kuitenkin vaikeaa, sillä voimassa oleva TCA-sopimus on jo nykyisellään EU:n laaja-alaisin ja syvällekyövin kauppasopimus.

Työväenpuolue koki merkittävän tappion 7.5.2026 paikallis- ja aluevaaleissa. Reformipuolue oli vaalien suurin voittaja. 11.5. puheessaan pääministeri Starmer yritti korjata tilannetta siinä onnistumatta. Merkittävä määrä työväenpuolueen parlamentaarikkoja vaatii pääministerin eroa, ministereitäkin on eronnut. Starmerin jatko pääministerinä on vaaka-laudalla. 13.5. kuningas Charles III piti vuosittaisen kuninkaan puheen hallituksen tulevasta lainsäädäntöagendasta. Työväenpuolueen odotetaan tuovan parlamentin käsitte-lyyn muun muassa EU-UK-suhteiden kannalta tärkeän dynaamisen yhdenmukaistami-sen. Puheet UK:n mahdollisesta paluusta Euroopan unioniin ovat lisääntyneet niin työvä-enpuolueessa kuin kansalaisten keskuudessa.

Pääministeri Starmer isännöi ensimmäisen EU-UK-huippukokouksen Lontoossa 19.5.2025. Huippukokouksessa ei tehty oikeudellisesti sitovia päätöksiä, mutta hyväksyt-tiin kaksi asiakirjaa: 1) globaaleihin, ajankohtaisiin kansainvälisiin kysymyksiin keskittyvä julkilausuma ja 2) yhteisymmärrysasiakirja aloista, joilla EU-UK-yhteistyötä sovittiin vah-vistettavan.

Yhteisymmärrysasiakirjan pohjalta ovat meneillään neuvottelut SPS- (terveys- ja kasvin-suojelu; E 68/2025 vp) sekä EU:n ja UK:n päästökauppajärjestelmien (Emission Trading Systems, ETS) linkittämisestä (E 69/2025 vp).

Yhteisymmärrysasiakirja korostaa ihmisten välisten yhteyksien, etenkin nuorten liikkuvuu-den merkitystä, ja sen mukaan komission ja UK:n tulisi pyrkiä luomaan tasapainoinen nuorten liikkuvuutta vahvistava järjestely (youth experience scheme, YES; E 40/2024 vp, U 82/2025 vp). Meneillään olevat neuvottelut ovat vaikeat, mutta EU katsoo YES:n olevan osa pakettiratkaisua. Yhteisymmärrysasiakirjan hengessä on saatu jo sovittua, että UK palaa EU:n Erasmus+-ohjelmaan vuodesta 2027 alkaen, mikä oli erittäin myönteinen saa-vutus.

Lisäksi yhteisymmärrysasiakirjan pohjalta selvitetään UK:n mahdollisuuksia osallistua EU:n sähkön sisämarkkinoille. Neuvottelut ovat alkuvaiheessa. Vastineeksi sisämarkki-noille pääsystä EU edellyttää mm. UK:n kansallisen lainsäädännön dynaamista yhden-mukaistamista kaiken tulevan relevantin EU-sääntelyn kanssa ilman mahdollisuutta osal-listua päätöksentekoon, EU-tuomioistuimen toimivallan tunnustamista sekä taloudellista kontribuutiota, mukaan lukien maksut koheesiorahastoihin (E 4/2026 vp).

EU ja UK solmivat huippukokouksessa myös ei-sitovan turvallisuus- ja puolustuskumppa-nuuden (Security and Defence Partnership, SDP). Sen on tarkoitus vahvistaa EU:n ja UK:n yhteistyötä turvallisuuden ja puolustuksen alalla. SDP kattaa lukuisia teemoja, kuten puolustusteollisuuden, sotilaallisen liikkuvuuden, rauhanrakennuksen, kriisinhallinnan ja hybridiuhkiin vastaamisen. SDP:n puitteissa käydään dialogia EU:n ja UK:n välillä eri ta-soilla ja eri teemoista. Lisäksi se luo puitteet mahdollisille sitoville sopimuksille, kuten UK:n osallistumiselle EU:n 90 miljardin euron Ukraina-lainaan, mistä EU ja UK parhaillaan neu-vottelevat.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Neuvosto saa tilannekatsauksen ja vaihtaa näkemyksiä. Päätöksiä YAN-keskustelun yhteydessä ei tehdä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentilla ei ole varsinaista roolia erosopimuksen sekä kauppaa- ja yhteistyösopimuksen täytäntöönpanossa, eikä tehtäessä mahdollisia päätöksiä UK-suhdetta koskevien uusien neuvottelujen aloittamisesta. Useimpien yllä kuvattujen sopimusten mahdollinen tekeminen edellyttäisi aikanaan parlamentin hyväksyntää. Tässä vaiheessa parlamenttia informoidaan SEUT 218 artiklan 10 kohdan mukaisesti.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 22.5.2026.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 22.5.2026.

E-kirje; Sopimukset UK:n osallistumisesta EU:n sähkön sisämarkkinoihin sekä rahoitusosuudesta unionin alueiden välisten taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen E 4/2026 vp 5.2.2026 (TEM)

Komission ehdotus sopimuksesta Euroopan unionin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistyneen kuningaskunnan välillä Yhdistyneen kuningaskunnan ja unionin kasvihuonekaasujen päästökauppajärjestelmien yhdistämisestä E 69/2025 vp 12.9.2025 (YM)

Euroopan unionin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisen SPS-sopimuksen neuvottelumandaatti E 68/2025 vp 12.9.2025 (MMM)

Euroopan unionin ja Yhdistyneen kuningaskunnan suhteet E 37/2025 vp 12.5.2025 (UM)

Komission päätösluonnos tietosuojan riittävydestä Euroopan patenttijärjestössä ja päätösluonnokset Yhdistynyttä kuningaskuntaa koskevien täytäntöönpanopäätösten voimaansaattamisesta E 36/2025 vp 9.5.2025 (OM)

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta COM (2025) 122 final neuvoston asetukseksi eurooppalaista puolustusteollisuutta vahvistavan Euroopan turvallisuustoimivälineen perustamisesta (SAFE-asetus) U 12/2025 vp 24.4.2025 (VM)

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan unionin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välisen yhteistyötä ja tietojenvaihtoa kilpailuasioissa koskevan sopimuksen neuvottelemisesta U 48/2024 vp 28.11.2024 (VM)

Sopimus Euroopan unionin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välillä nuorten liikkuvuudesta E 40/2024 vp 10.6.2024 (TEM)

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välisen Gibraltarin koskevan sopimuksen neuvottelemisesta U 82/2023 vp 25.1.2024 (UM)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

UM, EUA-30 / lähetystöneuvos Mari Mäkinen, p. 0295 350 104
VNK / lainsäädäntöneuvos Johannes Leppo, p. 0295 160 335
VNK / EU-erityisasiantuntija Tapio Rantanen, p. 0295 160 223
EUE / vastuuvirkamies Fanny Nummi, p. +32 475 824 725
MMM / neuvotteleva virkamies Markus Schulman, p. 0295 162 475
OKM / neuvotteleva virkamies Henrik Ruso, p. 0295 330 161
OM / EU-erityisasiantuntija Katja Arenmaa, p. 0295 150 025
PLM / erityisasiantuntija Eemeli Heikkilä, p. 0295 140020
SM / erityisasiantuntija Aino Ahlstedt, p. 0295 488 315
TEM / erityisasiantuntija Julia Kerkelä, p. 029 5047307
UM, KPO-10 / lähetystöneuvos Pekka Hirvonen, p. 0295 350 705
YM / kansainvälisten asiain neuvos Liisi Klobut, p. 0295 250 131

VAHVA-tunnus

EU/129/2026

-

Liitteet -

Viite -

Valtioneuvoston kanslia

Perusmuistio

EU/384/2025-VNK-41

Peltoniemi Maria

19.5.2026

Yleisten asioiden neuvosto 26.5.2026; neuvoston vuosittainen oikeusvaltiovuoropuhelu, maakohtainen keskustelu, näkemysten vaihto

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 26.5.2026

Eduskuntatunnus

E 17/2019 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi kuudennen vuotuisen oikeusvaltiokertomuksensa 8.7.2025 (COM(2025) 900 final). Oikeusvaltiokertomuksessa esitetään yhteenveto EU:n oikeusvaltiotilanteesta ja jäsenvaltiokohtaisiin maakohtaisiin lukuihin (27 kpl) sisällytetyt arvioinnit kunkin jäsenvaltion oikeusvaltiotilanteesta, sekä näiden pohjalta annetut maakohtaiset suositukset. Lisäksi komissio on arvioinut jäsenvaltioiden edistymistä vuoden 2024 kertomukseen sisällyttyjen suositusten noudattamisessa. Vuoden 2025 oikeusvaltiokertomus sisältää vuoden 2024 tavoin maaluvut myös neljästä ehdokasmaasta, Albaniasta, Montenegrosta, Pohjois-Makedoniasta ja Serbiasta. Lisäksi vuoden 2025 oikeusvaltiokertomus sisältää ensimmäisen kerran arvion jäsenvaltioiden oikeusvaltiotilanteesta myös EU:n sisämarkkinoiden näkökulmasta.

Oikeusvaltiokertomuksen pohjalta on käyty yleisten asioiden neuvostossa 16.9.2025 EU:n yleistä oikeusvaltiotilannetta tarkasteleva horisontaalinen keskustelu sekä oikeusvaltiotilanteen yleistä suuntausta tietyissä ehdokasmaissa koskeva näkemystenvaihto Albanian, Montenegron, Pohjois-Makedonian ja Serbian osalta.

Jäsenvaltiokohtaista oikeusvaltiotilannetta käsiteltiin vuoden 2025 oikeusvaltiokertomuksen pohjalta edellisen kerran yleisten asioiden neuvostossa 26.1.2026 Tanskan, Viron, Espanjan ja Kreikan osalta.

Yleisten asioiden neuvostossa 26.5.2026 on tarkoitus käsitellä jäsenvaltiokohtaista oikeusvaltiotilannetta Ranskan, Kroatian, Italian ja Latvian osalta.

Suomen kanta

Seuraava kanta on muodostettu eduskuntaselvityksessä EJ 4/2025 vp (E 17/2019 vp)

Euroopan unioni on Suomen tärkein poliittinen ja taloudellinen viitekehys ja arvoyhteisö. Oikeusvaltiokysymysten osalta Suomi jatkaa toimintaansa pitkäaikaisella linjallaan ja edistää oikeusvaltioperiaatteen toteutumista ja korruption torjuntaa EU:ssa.

Valtioneuvosto jakaa komission näkemyksen siitä, että oikeusvaltioperiaate on hyvin toimivan demokratian ja yksilön oikeuksien suojelun edellytys. Oikeusvaltioperiaatteella on merkitystä kansalaisille ja yrityksille kaikkialla EU:ssa sekä EU:n toiminnan uskottavuudelle myös globaalisti sen toiminnassa kansainvälisten kumppanien kanssa. On tärkeää, että unionissa jatketaan määrätietoisesti työtä oikeusvaltioperiaatteen ja unionin yhteisten arvojen ylläpitämisessä, sillä tämän avulla parannetaan eurooppalaisten demokratioiden häiriönsietokykyä ja keskinäistä luottamusta. Keskinäinen luottamus osaltaan varmistaa myös investointeja suosivan toimintaympäristön toteutumista sisämarkkinoilla.

Komission vuotuinen oikeusvaltiokertomus on keskeinen työväline oikeusvaltioperiaatteen edistämiseksi EU:ssa. Valtioneuvosto yhtyy komission näkemykseen siitä, että oikeusvaltiokertomuksen ja sen mahdollistaman vuoropuhelun avulla on osaltaan edistetty myönteistä oikeusvaltiokehitystä jäsenvaltioissa, ja yleistä tietoisuutta oikeusvaltioperiaatteen merkityksestä. Valtioneuvosto panee kuitenkin huolestuneena merkille, että joissakin jäsenvaltioissa on edelleen merkittäviä järjestelmätason ongelmia.

Valtioneuvosto pitää arvokkaana komission tekemää työtä oikeusvaltioperiaatteen ylläpitämiseksi ja oikeusvaltiovälineiden kehittämiseksi. Jotta unioni voi vastata tehokkaasti muuttuviin oikeusvaltiohaasteisiin, on tärkeää, että jo olemassa olevia oikeusvaltiovälineitä käytetään tehokkaasti ja toisiaan täydentävästi, ja että uusia välineitä kehitetään tarvittaessa myös jatkossa.

Valtioneuvosto pitää oikeusvaltioon liittyvien ongelmien sisämarkkinavaikutusten sisällyttämistä oikeusvaltiokertomukseen hyvänä kehityksenä. Tämä voi osaltaan edistää sisämarkkinoiden toimintaa ja mahdollisten sisämarkkinoihin vaikuttavien oikeusvaltiohaasteiden tunnistamista ennakkollisesti. Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti myös ehdokasmaiden sisällyttämiseen EU:n oikeusvaltiokertomukseen ja katsoo, että sitoutuminen EU:n oikeusvaltiovälineisiin voi osaltaan edistää ehdokasmaiden sitoutumista yhteisiin arvoihin. Tältä osin Suomi kuitenkin korostaa, että jäsenyyskriteerien täyttymistä ehdokasmaissa tulee arvioida liittymisprosessin mukaisissa erillisissä ja oikeusvaltioraportointia huomattavasti yksityiskohtaisemmissa menettelyissä, joissa oikeusvaltiouudistukset ovat keskiössä ja määrittävät liittymisprosessin tahdin (E 46/2024 vp).

Valtioneuvosto korostaa, että unionin budjetista saatava rahoitus on linkitettävä tiiviisti oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiseen, varojen väärinkäytön vastaisiin toimiin ja korruption ehkäisemiseen. Valtioneuvosto pitää tarkoituksenmukaisena, että komissio ei tulevaa monivuotista rahoituskehystä (MFF 2028-2034) koskevassa ehdotuksessaan esitä muutoksia voimassa olevaan ja toimivaan ehdollisuusasetukseen, jota siis sovelletaan myös jatkossa kaikkeen EU-rahoitukseen. Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti komission tavoitteeseen lisätä entisestään oikeusvaltioperiaatteen ja rahoituksen saamisen välistä ehdollisuutta tulevassa rahoituskehyksessä. Edelleen Valtioneuvosto pitää hyvänä komission tavoitetta tiivistää oikeusvaltiokertomuksen suositusten ja EU:n budjetista osoitetun

rahoituksen välistä yhteyttä. EU-rahoitusinstrumenteilla myös tärkeällä tavalla tuetaan oikeusvaltioperiaatteen ja demokratian toteutumista.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että oikeusvaltiokertomukseen pohjautuvia keskusteluja käydään yleisten asioiden neuvostossa ja oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa, sekä tarvittaessa myös muissa neuvoston kokoonpanoissa. Eri neuvostokokoonpanoissa käytävät keskustelut voivat syventää EU:ssa käytävää teemakohtaista oikeusvaltiokeskustelua ja tehostaa oikeusvaltiokertomuksen hyödyntämistä.

Pääasiallinen sisältö

Komission oikeusvaltiotoimet ja tiedonanto oikeusvaltioperiaatteen lujittamisesta unionissa

Komissio on vastuussa sen valvomisesta, että EU:n perussopimuksia ja niiden nojalla hyväksytyt toimet noudatetaan. Komissio on ollut aktiivinen oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen lujittamista vahvistavassa työssä. Komissio on tehnyt työtä laaja-alaisesti ja useita toisiaan täydentäviä oikeusvaltiovälineitä käyttäen. Oikeusvaltioperiaatteeseen liittyviä välineitä on systemaattisesti vahvistettu vuodesta 2019 lähtien. Oikeusvaltiovälineet ovat monipuolistuneet (mm. oikeusvaltiokertomus, ehdollisuusasetus, neuvoston oikeusvaltiokertomukseen perustuva oikeusvaltiovuoropuhelu) ja komissio on antanut aloitteita, joilla on merkitystä oikeusvaltioperiaatteen edistämiseksi (mm. tiedotusvälineiden vapauden ja moninaisuuden edistämiseksi annettu Eurooppalainen medianvapauslainsäädös (EMFA), joka tuli voimaan toukokuussa 2024, ja korruptiontorjunnan tehostamiseksi toukokuussa 2023 annettu direktiiviehdotus, joka on parhaillaan kolmikantaneuvotteluissa).

Komission vuonna 2019 antamassa tiedonannossa oikeusvaltioperiaatteen lujittamisesta unionissa (COM(2019) 343 final) todettiin, että komissio syventää oikeusvaltioperiaatteen liittyvän kehityksen seurantaan jäsenvaltioissa toteuttamalla oikeusvaltioperiaatetta koskevan tarkastelukierroksen, jonka osana se julkaisee vuosittain oikeusvaltiokertomuksen (E 17/2019 vp). Komission 30.9.2020 antama tiedonanto ”Oikeusvaltiokertomus 2020 - Oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa” (COM(2020) 580 final) sisälsi ensimmäisen vuosittaisen oikeusvaltiokertomuksen (EJ 19/2020 vp). Tämän jälkeen komissio on antanut vuosittain oikeusvaltiokertomusta koskevan tiedonannon.

Komission vuoden 2025 oikeusvaltiokertomus

Vuoden 2025 oikeusvaltiokertomus on kuudes laatuaan ja ensimmäinen nykyisen komission toimikaudella. Kertomus käsittelee edellisten vuosien tavoitin yleiskatsauksen oikeusvaltiotilanteen kehityksestä EU:ssa ja maakohtaiset luvut, joissa arvioidaan jäsenvaltiokohtaista oikeusvaltiotilannetta ja vuoden 2024 jälkeen tapahtunutta kehitystä. Komissio on arvioinut sitä, miten jäsenvaltiot ovat noudattaneet ja edistäneet niille vuonna 2024 annettuja suosituksia. Lisäksi jäsenvaltioille on osoitettu uudet jäsenvaltiokohtaiset suositukset, joiden tarkoituksena on tukea uudistustyötä.

Vuoden 2025 oikeusvaltiokertomuksessa tarkastellaan vuoden 2024 tavoitin jäsenvaltioiden lisäksi myös laajentumismaiden Albania, Montenegro, Pohjois-Makedonia ja Serbia oikeusvaltiokehitystä. Tämän tarkoituksena on tukea maiden uudistuspyrkimyksiä ja varmistaa, että maat jatkavat oikeusvaltionsa kehittämistä edetäkseen kohti EU-jäsenyyttä. Laajentumismaille ei oikeusvaltiokertomuksen yhteydessä anneta suosituksia, vaan suositukset annetaan erikseen vuotuisen laajentumispaketin yhteydessä.

Oikeusvaltiokertomus sisältää katsauksen oikeusvaltioperiaatteen kehitykseen ja siihen liittyviin toimiin EU:ssa. Lisäksi oikeusvaltiokertomuksessa tarkastellaan oikeusvaltiokehitystä neljän oikeusvaltioperiaatteen sisältämän keskeisen pilarin avulla: i) oikeuslaitos, ii) korruptiontorjuntakehitys, iii) tiedotusvälineiden moniarvoisuus ja vapaus, sekä iv) hallitusjärjestelmän osien keskinäinen valvonta (nk. checks and balances). Vuoden 2025

oikeusvaltiokertomuksessa tarkastellaan ensimmäisen kerran oikeusvaltioperiaatetta myös EU:n sisämarkkinoiden perustana (nk. sisämarkkinaulottuvuus). Sisämarkkinaulottuvuus ei muodosta omaa pilariaan, vaan sitä on tarkasteltu osana muita pilareita. Myös laajentumismaiden tarkastelu sisältää sisämarkkinaulottuvuuden.

Komission mukaan oikeusvaltiokertomus vahvistaa kumppanuutta jäsenvaltioiden kanssa, korostaen ennaltaehkäisevää ja vuoropuheluun perustuvaa lähestymistapaa. Komissio katsoo jäsenvaltioille annettavien suositusten auttavan maita oikeusvaltiotiomiensa suuntaamisessa ja priorisoinnissa. Vuoden 2025 oikeusvaltiokertomuksen mukaan jäsenvaltioiden sitoutuminen oikeusvaltiokertomuksen suosituksiin on vahvaa, ja vuonna 2024 annetuista suosituksista 57 % on toteutettu kokonaan tai osittain. Komissio huomioi, että joidenkin suositusten toteuttaminen voi kestää kauemmin meneillään olevien poliittisten prosessien, vaalisyklien tai sidosryhmien kuulemisten vuoksi. Suositusten toimeenpanossa eteneminen on epätasaista ja joissakin jäsenvaltioissa oikeusvaltiotilanne on heikentynyt entisestään tai suositusten noudattamiseen ei ole ryhdytty.

Komission oikeusvaltiokertomuksen maakohtaiset luvut: Oikeusvaltiotilanne Ranskassa, Kroatiassa, Italiassa ja Latviassa

Ranskassa on hyväksytty syksyllä 2023 laki, jolla uudistetaan tuomareiden asemaa, ja lain täytäntöönpano jatkuu. Budjettiponnisteluja tuomareiden määrän lisäämiseksi toteutetaan. Oikeudenkäyntimenettelyjen digitalisointihankkeita on laajennettu ja tuomioistuinten päätösten saatavuutta verkossa parannettu. Ranskan vuosien 2024–2029 kansallinen korruptiontorjuntasuunnitelma oli tarkoitus hyväksyä kesään 2025 mennessä. Korruption syytteesenpanoa, ml. korkean tason korruption, on tehostettu. Korruptiontorjuntavirasto (AFA) on organisoitu uudelleen sen tehokkuuden parantamiseksi, ja julkisen elämän avoimuudesta vastaava korkea viranomainen (HATVP) lisäsi henkilöstöresurssejaan lisääntyneen työmäärän vuoksi. Vuoden 2023 lobbausrekisteriä koskevia ohjeita pannaan parhailaan täytäntöön, mutta tiedonantovelvollisuudet koskevat vain lobbaajia, eivätkä ylimmän johtotason virkamiehiä. Uusia eettisiä sääntöjä parlamentin jäsenille, ylimmille virkamiehille ja tuomareille on hyväksytty. Ranskassa on valmisteilla aloitteita järjestäytyneeseen huumausainekauppaan liittyvän ja satamiin vaikuttavan korruption torjumiseksi. Median osalta Ranskan mediasääntelyviranomaisen ARCOM on saanut uusia toimivaltuuksia ja siten laajentanut toimintaansa. Tiedotusvälineiden omistajuuden läpinäkyvyyden parantamiseksi on ryhdytty toimiin. Toimittajat raportoivat haasteista liittyen julkisten asiakirjojen tiedonsaantiin. Lainsäädäntöehdotus paremman tiedonsaantioikeuden turvaamiseksi on valmisteilla. Keskusteluja suojaotoimista tekoälyn käytössä oikeusjärjestelmässä käydään. Kansalaisyhteiskunnan järjestöjen taloudellinen toimintaympäristö on suotuisa.

Kroatiassa lainsäädäntömuutoksilla on asetettu kriteereitä tuomareiden ja syyttäjien palkkojen mukauttamiseksi, ja toimenpiteitä tuomareiden ja syyttäjien riippumattomuuden parantamiseksi jatketaan. Tuomioistuinten ja kansalaisten välisten sähköisten viestintäjärjestelmien käyttö on lisääntynyt. Kroatian oikeuslaitoksen koettu riippumattomuus kasvaa, vaikka se onkin edelleen hyvin alhainen. Oikeuslaitoksen käsittelyjonojen määrä on vähentynyt, mutta oikeudenkäyntien kesto pidentyi useissa tapauksissa. Viranomaiset kehittävät raportointijärjestelmää korruption rikosten tutkinnasta, syytteesenpanosta ja tuomioista. Eturistiriitojen ratkaisua käsittelevällä viranomaisella on vaikeuksia varallisuusilmoitusten tarkistamisessa, koska viraston resurssit ovat niukat eikä edistyneitä digitaalisia työkaluja ole laajasti käytössä. Eettiset ohjeet ovat käytössä kaikilla hallinnon ja hallituksen tasoilla. Uuden lobbauslain täytäntöönpano on aikataulussa. Julkisissa hankinnoissa, joka on korkean korruptionriskin alue, on toteutettu toimenpiteitä korruption torjumiseksi. Kroatian hallitus aikoo päivittää radio- ja televisiolakia sekä sähköistä mediaa koskevaa lakia. Toimia valtion mainosten oikeudenmukaisen ja läpinäkyvän kohdentamisen vahvistamiseksi ei ole vielä tehty. Itsenäisesti rahoitetun sähköisen median viraston (AEM) verkkosivuilla on avattu keskitetty mediaomistusta ja rahoitusta koskeva tietokanta. Toimittajat kohtaavat edelleen useita haasteita, vaikka heidän turvallisuutensa

parantamiseksi tehdäänkin jatkuvasti töitä. SLAPP-direktiivi on Kroatiassa huolenaihe. Kroatiassa on laajennettu lakien vaikutustenarviointeja ja julkisten kuulemisten portaali otettiin käyttöön paikallisella ja alueellisella tasolla. Siirtyminen kansalaisyhteiskunnan järjestöjen monivuotiseen rahoitukseen jatkuu, ja uusi kansallinen suunnitelma kansalaisjärjestöjen paremman toimintaympäristön luomiseksi on valmisteilla.

Italiassa oikeusjärjestelmä on kokenut kattavan uudistuksen. Luonnos perustuslain uudistukseksi, joka erottaa tuomareiden ja syyttäjien urat, on parhaillaan parlamentin tarkasteltavana, mutta oikeuslaitoksella on esitykseen varaumia. Tuomareiden ja hallinto henkilöstön rekrytointi jatkuu, vaikka jatkuvia puutteita on edelleen. Rikostuomioistuinten ja syyttäjänvirastojen täydessä digitalisoinnissa on tehty lisätoimia, mutta tekniset haasteet viivästyttävät prosessia. Menettelyjen kesto on vakava ongelma. Italian kansallinen korruptiontorjuntasuunnitelma on päivitetty, ja äskettäin hyväksyty avoimen hallinnon toimintasuunnitelma sisältää rehellisyyttä koskevia toimia. Lobbausta sekä puolue- ja kampanjarahoitusta koskevat lakiluonnokset eivät ole vielä edenneet, vaikka joitakin asian tuntijoiden kuulemisia on järjestetty. Joitakin toimenpiteitä on toteutettu julkisten hankintojen korruption torjumiseksi, koska korruption riski on alalla suuri. Italian mediaviranomainen toimii itsenäisesti ja sillä on taloudelliset valmiudet hoitaa kasvavia tehtäviään tehokkaasti. Mediamarkkinoiden keskittymistä koskevat uudet säännöt on otettu käyttöön. Sidosryhmät pitävät mediasektorin sääntelykehystä tehokkaana, vaikka ne vaativatkin mm. joidenkin sääntöjen virtaviivaistamista. Toimittajat kohtaavat edelleen ammatissaan haasteita, vaikka toimittajien suojelua koskevia sääntöjä on olemassa. Perustuslain uudistusluonnoksen, jonka tavoitteena on parantaa hallituksen vakautta ja ottaa käyttöön pääministerin suora vaali, parlamentaarinen tarkastelu etenee. Sidosryhmät ovat olleet huolestuneita hallituksen usein käyttämistä kiireellisistä menettelyistä. Uusi turvallisuuslaki, jonka tarkoituksena on torjua terrorismia ja järjestäytyneitä rikollisuutta sekä parantaa sisäistä turvallisuutta, on herättänyt sidosryhmissä huolta sen mahdollisista vaikutuksista kansalaisten toimintatilaan ja perusvapauksiin.

Latviassa oikeusjärjestelmä toimii edelleen tehokkaasti, ja oikeudenkäyntien kokonaiskesto on pysynyt vakaana. Uusi tuomariakatemia on perustettu ja aloittanut toimintansa. Tuomareiden avustajien vaihtuvuus on edelleen korkea, ja oikeuslaitoksella on vaikeuksia täyttää kaikki tuomareiden avoimet paikat. Korruption rikosten tutkinta ja syytteen esittäminen suoritetaan tehokkaasti, vaikka korkean tason korruption liittyy joitakin huolenaiheita. Sähköinen varallisuusilmoitusjärjestelmä toimii edelleen tehokkaasti. Virkamiesten eturistiriitojen estämiseksi tarkoitettua kehystä vahvistetaan. Parlamentissa pohditaan parhaillaan sen jäsenten eettisten sääntöjen päivittämistä. Poliittisten puolueiden rahoitusta koskeviin sääntöihin tehdyt muutokset vahvistavat laittoman rahoituksen rikosoikeudellista vastuuta koskevia sääntöjä. Julkisen hankinnat ovat edelleen korruption kannalta suuri riskialue, ja uudistuksia niihin liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi toteutetaan. Audiovisuaalisten mediapalvelujen sääntelyviranomainen (NEPLP) toimii edelleen itsenäisesti. Julkinen media säilyttää riippumattomuutensa vakiintuneiden suojatoimien avulla. Latvian yleisradio ja -televisio on yhdistetty. Lehdistolain muutokset tekevät joukkoviestimien palveluntarjoajien ja omistajuuden tietojen rekisteröinnistä pakollista. Laki tietoliikenteen vapaudesta takaa oikeuden saada julkisten laitosten hallussa olevia tietoja. Toimittajien toimintaympäristö on edelleen yleisesti ottaen turvallinen, mutta verkkoympäristössä on tapahtunut heikkenemistä. Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset ovat edelleen yleisesti ottaen avoimet ja vakaat.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Tiedonannot eivät ole oikeudellisesti sitovia.

SEU 2 artiklassa säädetään unionin arvoista. SEU 6 artikla sisältää säädökset EU:n perusoikeuskirjasta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentissa tiedonannon käsittelyn vastuuvaliokuntana toimii kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta (LIBE).

Euroopan parlamentti hyväksyi päätöslauselman (P10_TA(2026)0147) komission vuoden 2025 oikeusvaltiokertomuksesta 29.4.2026.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 22.5.2026.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 22.5.2026.

Euroopan komission tiedonanto: Oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen lujittaminen unionissa – tilannekatsaus ja mahdolliset jatkotoimet (E-kirje 17/2019 vp ja E-jatkokirjeet 17/2019 vp, 6/2020 vp, 19/2020 vp, 9/2021 vp ja 7/2022 vp, 3/2023 vp, 9/2024 vp, 4/2025 vp sekä SuVL 2/2019 vp ja LaVL 18/2024 vp).

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Oikeusvaltioperiaate ja perusoikeuksien kunnioittaminen ovat perustuslaissa vahvistettuja Suomen valtiosäännön keskeisiä periaatteita, joihin Suomi on sitoutunut EU:n jäsenenä sekä osana kansainvälisiä sopimusvelvoitteitaan (perustuslain 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 3 momentti ja 2 luku).

Perusoikeuksista säättäminen kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 1 ja 2 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonannoilla ei ole taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

EU:n muista oikeusvaltiovälineistä ja niihin liittyvistä prosesseista

Asetus yleisestä ehdollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi (2020/2092, jälj. ehdollisuusasetus) on tullut voimaan vuoden 2021 alussa. Tarkoituksena on luoda ehdollisuutta oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen ja unionin varojen vastaanottamisen välille. Asetusta sovelletaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen sekä elpymis- ja palautumistukivälineeseen. Asetuksessa säädetään maksujen suorittamatta jättämisestä, pidättämisestä tai niiden takaisinperinnästä tilanteissa, joissa oikeusvaltion periaatteiden rikkominen jäsenvaltiossa vaikuttaa tai uhkaa vakavasti vaikuttaa unionin talousarvion moitteettomaan varainhoitoon tai unionin taloudellisten etujen suojaamiseen riittävän suoraan (ks. tarkemmin U 40/2018 vp jatkokirjeineen).

Ehdollisuusasetuksen mukainen menettely on käynnissä Unkarin osalta. Komissio antoi ehdotuksen ehdollisuusasetuksen mukaiseksi neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi Unkarin osalta 18.9.2022. Komissio antoi 30.11.2022 arvionsa Unkarin korjaavien toimenpiteiden täytäntöönpanosta, jonka mukaan korjaavilla toimenpiteillä ei ollut vastattu riittäväällä tavalla Unkarissa havaittuihin puutteisiin. Komissio vahvisti aiemman arvionsa johdopäätökset neuvostolle 9.12.2022 toimitetussa kirjeensä. Neuvosto hyväksyi täytäntöönpanopäätöksen kirjallisessa menettelyssä 15.12.2022. Komissio on sittemmin sekä 13.12.2023 että 16.12.2024 antamissaan päätöksissä katsonut, että Unkarin ilmoittamalla korjaavilla toimenpiteillä ei ole vastattu riittäväällä tavalla Unkarin oikeusvaltiotilannetta koskeviin puutteisiin.

Unkarin osalta on käynnissä myös SEU 7 artiklan mukainen unionin SEU 2 artiklan mukaisten arvojen loukkaamista suojaava menettely. Euroopan parlamentti antoi syyskuussa 2018 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi sen toteamiseksi, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja. Unkarin SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisia kuulemisia on järjestetty yleisten asioiden neuvostossa yhdeksän kertaa, viimeksi lokakuussa 2025 ja lisäksi neuvostossa on saatu tilannekatsaus ja käyty näkemystenvaihtoa useita kertoja.

Asiakirjat

COM(2025) 900 final, SWD(2025) 926 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VNEUS, Maria Peltoniemi, +358 295160537

VAHVA-tunnus

EU/384/2025

Liitteet

Napsauta tähän ja kirjoita liitteet